

ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN DU LỊCH BỀN VỮNG TRONG BỐI CẢNH BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU Ở QUẢNG NINH

Ngô Hải Ninh*

Trường Đại học Hạ Long

TÓM TẮT

Hiện nay, biến đổi khí hậu đã tác động mạnh mẽ đến các ngành kinh tế, trong đó có du lịch. Phát triển bền vững ngành du lịch trước bối cảnh biến đổi khí hậu là một thách thức không phải trong thời gian ngắn mà là nhiệm vụ lâu dài của các cấp, ngành mang tính cấp thiết toàn cầu. Với vấn đề lớn lao như vậy, bài viết chia sẻ một số thông tin nhỏ về ảnh hưởng của biến đổi khí hậu đến Việt Nam nói chung và đến tỉnh Quảng Ninh nói riêng, từ đó đưa ra một số giải pháp mang tính gợi mở nhằm phát triển bền vững ngành Quảng Ninh.

Từ khóa: *Biến đổi khí hậu, du lịch, bền vững, môi trường, tăng trưởng xanh*

Những tác động của biến đổi khí hậu ở Việt Nam và ở Quảng Ninh

Ở khu vực Đông Nam Á, Việt Nam là nước chịu ảnh hưởng nặng nề nhất của biến đổi khí hậu. Trong nhiều năm gần đây, tác động của biến đổi khí hậu ở Việt Nam đã được nhận thấy qua nhiều dấu hiệu bất thường, được cho là có liên quan đến sự biến đổi của các hệ thống hoàn lưu khí quyển, đại dương quy mô lớn cũng như sự biến đổi trong hoạt động của gió mùa châu Á... Những tác động này xảy ra nhiều ở vùng ven biển, làm ảnh hưởng lớn tới phát triển du lịch. Biến đổi khí hậu không chỉ ảnh hưởng trực tiếp tới sản phẩm du lịch, mà còn tàn phá cơ sở hạ tầng, cơ sở vật chất kỹ thuật, giao thông... và đặc biệt không đảm bảo an toàn cho con người, trong đó có khách du lịch. Nằm ở vùng duyên hải Đông Bắc, Quảng Ninh không tránh khỏi bị ảnh hưởng bởi biến đổi khí hậu. Một trong những bằng chứng gần đây là các đợt bão lũ với sức tàn phá nặng nề của nó, gây thiệt hại to lớn về người và của, đặc biệt là đợt mưa lũ kéo dài từ ngày 26/7 - 4/8/2015 trên địa bàn tỉnh Quảng Ninh gây thiệt hại lên đến 500 tỷ đồng. Đặc biệt, hiện tượng vùi rỗng xuất hiện hai lần trên đảo Cô Tô vào ngày 5 tháng 6 năm 2016, nó đến kèm giông lốc, sấm sét và mưa lớn đã khiến nhiều khách du lịch trên huyện đảo hoang mang, hoảng sợ... Ngoài ra, do

yêu cầu phát triển kinh tế, trong những năm gần đây, các tác động môi trường đã trở nên rõ nét và khó đoán định, ví dụ như suy giảm chất lượng nước do nước thải sinh hoạt, nước thải công nghiệp và nước thải từ hoạt động khai thác than, tác động do chất thải rắn đô thị và chất thải rắn công nghiệp, ô nhiễm không khí do các nhà máy nhiệt điện, xi măng... đã tác động mạnh mẽ tới môi trường tự nhiên và đa dạng sinh học...

Du lịch Quảng Ninh phát triển theo định hướng bền vững

Quảng Ninh là địa phương có nhiều tiềm năng để phát triển du lịch. Trong những năm gần đây, tỉnh Quảng Ninh đã đạt được những thành tựu quan trọng và phát triển toàn diện. Tăng trưởng GDP trung bình đạt khoảng 12% mỗi năm. Lượng khách du lịch đến Quảng Ninh tăng nhanh và đa dạng về thị trường khách du lịch. Năm 2015, Quảng Ninh đón 7.767.500 lượt du khách, tăng 3% so, trong đó khách quốc tế đạt 2.759.700 lượt, tăng 6%, tổng doanh thu du lịch đạt 6.548 tỷ đồng, tăng 19% so với năm 2014. Phần lớn khách du lịch đến Quảng Ninh đều tham quan Vịnh Hạ Long, Di sản thiên nhiên thế giới được tổ chức UNESCO công nhận. Tổng số khách du lịch tới tham quan Vịnh Hạ Long năm 2012 đạt 3,1 triệu khách và con số này đã liên tục tăng (năm 2002 từ 1,6 triệu khách du lịch) với tốc độ tăng trưởng lũy kế hàng năm là 7%.

* Tel: 0914 271984, Email: Ngohaininh@daihochalong.edu.vn

Bảng: Tác động của biến đổi khí hậu đối với tỉnh Quảng Ninh*(Nguồn: Tóm tắt từ Kế hoạch hành động ứng phó với biến đổi khí hậu ở tỉnh Quảng Ninh, giai đoạn 2010-2015, tầm nhìn đến 2020)*

TT	Yếu tố tác động của biến đổi khí hậu	Khu vực bị ảnh hưởng	Đối tượng bị tác động
1	Nhiệt độ tăng	Toàn tỉnh, đặc biệt là vùng ven biển.	- Nông nghiệp (cây trồng, vật nuôi, thủy sản) và an ninh lương thực - Sức khỏe cộng đồng (người già, trẻ em, công nhân lao động ngoài trời) - Du lịch
2	Nước biển dâng	- Các huyện ven biển thành phố Hạ Long, Móng Cái, Quảng Yên v.v. và các vùng đất thấp ở Ba Chẽ, Đông Triều, Cô Tô, ... - Khu bảo tồn thiên nhiên Bái Tử Long	- Nông nghiệp (cây trồng, vật nuôi, thủy sản) - Tài nguyên nước (nước mặt và nước ngầm) - Cơ sở hạ tầng các khu du lịch (Vân Đồn, Hạ Long và Móng Cái, Cô Tô, v.v.)
3	Các hiện tượng thời tiết khắc nghiệt bất thường (nóng bất thường, mưa, thời tiết, bão, lốc xoáy, tố lốc, bão)	Toàn tỉnh, đặc biệt là các khu vực ven biển như Hạ Long, Móng Cái, Cẩm Phả, Quảng Yên, Vân Đồn, Cô Tô, Tiên Yên, Đầm Hà, Hải Hà...	Nông nghiệp (cây trồng, vật nuôi, thủy sản) - Các hoạt động trên biển và ven biển (du lịch biển) - Hạ tầng giao thông vận tải - Đê biển - Nhà cao tầng và phương tiện đánh bắt cá - Nơi cư trú - Y tế và đời sống
	Hạn hán	Một số huyện như: Ba Chẽ, Bình Liêu, Hoành Bồ, Vân Đồn, Cô Tô.	- Nông nghiệp và an ninh lương thực - Tài nguyên nước (nước mặt và nước ngầm) - Ngành công nghiệp, năng lượng
5	Xâm thực nước biển	Các huyện ven biển từ Quảng Yên đến Móng Cái, các cửa sông Ba Chẽ, Ka Long, Vân Đồn, Cô Tô, ...	- Nông nghiệp (cây trồng, thủy sản) và an ninh lương thực - Tài nguyên nước (nước mặt và nước ngầm)

Tuy nhiên, hiện tại du lịch của tỉnh vẫn đang gặp nhiều thách thức lớn như: ô nhiễm về môi trường, các sản phẩm du lịch chưa có nhiều tính sáng tạo, nghèo nàn, du lịch còn làm ăn manh mún, tạm thời, dịch vụ còn nhiều bất cập. Trong xu thế hội nhập toàn cầu, Quảng Ninh cần một nền du lịch bền vững - một nền du lịch tốt cho hiện tại và bền vững lâu dài mai sau. Cùng với các ngành khác, sự phát triển mạnh mẽ của du lịch cũng làm gia tăng rác thải, nước thải, gia tăng lượng phát thải khí nhà kính, tiêu thụ năng lượng... Nhận thức được vấn đề này, tỉnh Quảng Ninh có những giải pháp hướng tới phát triển bền vững. Du lịch bền vững là du lịch giảm thiểu các chỉ phí

và nâng cao tối đa các lợi ích của du lịch cho môi trường thiên nhiên và cộng đồng địa phương, và có thể được thực hiện lâu dài nhưng không ảnh hưởng xấu đến nguồn sinh thái mà du lịch phụ thuộc vào. Theo Tổ chức Du lịch thế giới của Liên Hợp Quốc đã chỉ ra rằng phát triển du lịch bền vững là bảo đảm phát triển kinh tế, văn hóa xã hội nhưng không quên bảo vệ môi trường, mặt khác khái niệm phát triển du lịch bền vững không chỉ tập trung vào việc bảo vệ môi trường mà còn tập trung vào việc duy trì những văn hóa của địa phương và đảm bảo việc phát triển kinh tế, mang lại lợi ích công bằng cho các nhóm đối tượng tham gia.

Một số giải pháp phát triển du lịch bền vững trước tác động của biến đổi khí hậu

Có thể thấy rõ vai trò và tầm quan trọng của phát triển du lịch bền vững trong chính sách phát triển bền vững ở Quảng Ninh cũng như Việt Nam. Phát triển du lịch bền vững cần đạt được ba yếu tố trụ cột (kinh tế, xã hội, môi trường) đòi hỏi rất nhiều công sức, trí tuệ và sự làm việc nghiêm túc, có trách nhiệm trong lúc thực hiện.

Thực hiện "Chiến lược quốc gia về tăng trưởng xanh thời kỳ 2011-2020 và tầm nhìn đến năm 2050" đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt tại Quyết định số 1393/QĐ-TTg ngày 25-9-2012, tỉnh đã cụ thể hoá giải pháp thực hiện của Chiến lược quốc gia về tăng trưởng xanh; gắn nhiệm vụ triển khai thực hiện Chiến lược với quá trình xây dựng và phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh, có mục tiêu, chỉ tiêu, các nhiệm vụ trọng tâm, giải pháp chủ yếu để các cấp, ngành và toàn thể nhân dân tập trung thực hiện. Xây dựng các quy hoạch chiến lược để làm nền tảng cho tăng trưởng xanh với sự hợp tác của Tư vấn hàng đầu Quốc tế và nỗ lực hiện thực hoá các quy hoạch (quy hoạch phát triển kinh tế - xã hội; quy hoạch về đô thị và hạ tầng; quy hoạch sử dụng đất đai; quy hoạch về phát triển khoa học công nghệ; quy hoạch đào tạo phát triển nguồn nhân lực; quy hoạch bảo vệ môi trường; quy hoạch phát triển du lịch). Đây chính là cơ sở để khai thác tối đa cơ hội, tiềm năng, những yếu tố bền vững và hạn chế tối đa những thách thức mà Quảng Ninh đang gặp phải. Vì vậy, Quảng Ninh cần phải nắm bắt xu thế này để thực hiện triển khai nhanh chóng và kịp thời những giải pháp chuyển đổi nền kinh tế từ "nâu" sang "xanh" trong đó du lịch là ngành kinh tế chủ lực.

Đặc biệt, để ngành du lịch Quảng Ninh phát triển đạt mục tiêu bền vững trước tác động lớn của biến đổi khí hậu, bài viết đề xuất một số giải pháp cụ thể như sau:

Thứ nhất: Phát triển ngành Du lịch xanh và bền vững để bảo tồn, tránh khai thác cạn kiệt môi trường

Sự gia tăng về số lượng khách du lịch đang và sẽ gây áp lực cho môi trường ở các điểm tham quan nên việc thúc đẩy du lịch sinh thái và bền vững sẽ giúp làm giảm bớt các tác động tiêu cực cho môi trường mà vẫn đảm bảo tạo cho khách du lịch những trải nghiệm thú vị. Bên cạnh đó, cần tập trung giáo dục nâng cao ý thức, nhận thức về bảo vệ môi trường, huy động sự vào cuộc của cả hệ thống chính trị, cộng đồng dân cư và các đơn vị kinh doanh du lịch tham gia bảo vệ môi trường sinh thái trên địa bàn tỉnh, nhất là tại khu vực vịnh Hạ Long, vịnh Bái Tử Long và các thành phố.

Tỉnh Quảng Ninh cần tiếp tục kiểm tra, giám sát và có giải pháp khắc phục các hoạt động gây tác động tiêu cực đối với môi trường vịnh Hạ Long như than, điện, xi măng, vật liệu xây dựng, nuôi trồng, khai thác và chế biến thủy sản, phát triển đô thị...; xử lý nghiêm các trường hợp vi phạm pháp luật về bảo vệ môi trường; đưa ra giải pháp khoa học để xử lý sạch đối với tàu du lịch một cách hiệu quả, đặc biệt là hệ thống tàu du lịch phục vụ khách ngủ đêm trên Vịnh Hạ Long...

Thứ hai: Xây dựng thương hiệu du lịch

Xây dựng thương hiệu Du lịch Quảng Ninh tương xứng với Di sản Thiên nhiên thế giới vịnh Hạ Long thông qua những dịch vụ du lịch chất lượng cao và những trải nghiệm tốt nhất về thiên nhiên, văn hóa mà du khách kỳ vọng. Tiếp tục đẩy mạnh việc triển khai đề án "Nụ cười Hạ Long"- nụ cười xuất phát từ trải tìm để góp phần xây dựng thương hiệu Du lịch Quảng Ninh ngày càng thân thiện và đẹp hơn trong mắt du khách.

Thứ ba: Thu hút khách du lịch quốc tế và nội địa

Cùng với việc phát triển phân khúc thị trường khách du lịch trong nước, Quảng Ninh cần tiến tới đạt được những tiêu chuẩn toàn cầu để thu hút khách du lịch quốc tế có khả năng chi trả và sử dụng các dịch vụ cao cấp. Theo đó,

cần xác định vịnh Hạ Long, vịnh Bái Tử Long và bốn trung tâm du lịch của tỉnh làm trung tâm phát triển các sản phẩm, loại hình du lịch có tính hấp dẫn cao, đồng thời xây dựng, đầu tư phát triển và hoàn thiện các sản phẩm du lịch gắn với đặc trưng thế mạnh của từng vùng như: du lịch hội nghị, hội thảo kết hợp tham quan nghỉ dưỡng, tắm biển, công viên chuyên đề, vui chơi giải trí cao cấp, mua sắm tại Hạ Long, Móng Cái, Vân Đồn - Cô Tô; du lịch làng nghề, thủ công mỹ nghệ; du lịch văn hóa - lịch sử - tâm linh tại danh thắng Yên Tử - Uông Bí, di tích nhà Trần - Đông Triều, di tích bãi cọc Bạch Đằng - Quảng Yên; các loại hình du lịch nông thôn, miền núi, biển đảo, biên giới.

Thứ tư: Xây dựng hệ thống cơ sở hạ tầng hiện đại để tạo thuận lợi cho việc tiếp cận các địa điểm du lịch

Cần đẩy mạnh đầu tư phát triển hạ tầng du lịch đồng bộ, hiện đại. Xây dựng cơ chế thông thoáng, đơn giản hóa thủ tục hành chính và phát triển các dịch vụ hỗ trợ để thu hút đầu tư phát triển hạ tầng du lịch; trọng tâm là thu hút các nhà đầu tư chiến lược để đầu tư xây dựng một số hạ tầng thiết yếu, hiện đại mang tầm quốc tế (sân bay, bến cảng, khu nghỉ dưỡng cao cấp, casino, khách sạn và resort cao cấp...). Kêu gọi đầu tư xây dựng các khu vui chơi giải trí phức hợp cao cấp, đường giao thông, hạ tầng về cung cấp điện, nước, các công viên chuyên đề, trung tâm thương mại... để tạo ra sự đổi mới khác biệt và sức hấp dẫn mạnh, thu hút nhiều đối tượng du khách.

Thứ năm: Nâng cao chất lượng nguồn nhân lực
Đào tạo nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ cho nguồn nhân lực du lịch. Trường Đại học Hạ Long ra đời với ngành đào tạo mũi

nhọn là Du lịch cũng là một cơ sở cung cấp nguồn nhân lực chất lượng cao cho hệ thống doanh nghiệp lữ hành, khách sạn - nhà hàng của tỉnh. Ngay từ trong trường học, cần quan tâm giáo dục cho sinh viên về phát triển du lịch bền vững để trong tương lai đội ngũ cán bộ, nhân viên được đào tạo sẽ góp phần bảo vệ môi trường, bảo tồn di sản trong quá trình hoạt động du lịch.

Kết luận

Như vậy, để phát triển du lịch bền vững trong bối cảnh tác động của biến đổi khí hậu ngày càng gia tăng cần có sự quyết tâm cao và cần thực hiện nhiều giải pháp đồng bộ, kết hợp với sự hợp tác chặt chẽ giữa các cấp, ngành và cộng đồng dân cư. Phát triển du lịch theo hướng bền vững tỉnh Quảng Ninh phù hợp với mục tiêu đưa Quảng Ninh sớm trở thành "một trung tâm du lịch đẳng cấp quốc tế, một trọng điểm du lịch hàng đầu quốc gia, một trung tâm công nghiệp, văn hóa giải trí và nghỉ dưỡng vào năm 2030" được nêu trong quy hoạch tổng thể phát triển du lịch Quảng Ninh đến năm 2020 tầm nhìn 2030.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Trương Quang Học và Nguyễn Đức Ngữ (2011), *Một số điều cần biết về biến đổi khí hậu*, Nhà xuất bản Khoa học và Kỹ thuật Hà Nội.
2. Nguyễn Trọng Hiệu (2010). *Biến đổi khí hậu và tác động ở Việt Nam*, Nxb Khoa học Kỹ thuật, Hà Nội.
3. Phạm Trung Lương (2002), *Cơ sở khoa học giải pháp phát triển DLBV ở Việt Nam*, *Báo cáo tổng kết đề tài cấp Viện nghiên cứu phát triển du lịch*, Tổng cục du lịch.
4. Nguyễn Khánh Vân, Nguyễn Đăng Tiến (2012), *"Du lịch Quảng Ninh- Hải Phòng thích ứng với biến đổi khí hậu để phát triển bền vững"*, Viện địa lý, viện KHCN Việt Nam.

SUMMARY
SUSTAINABLE DEVELOPMENT FOR TOURISM IN
THE CONTEXT OF CLIMATE CHANGE IN QUANG NINH

Ngô Hải Ninh*
Ha Long University

Nowadays, climate change has affected strongly all the economic industries, including tourism. Sustainable development for tourism in the context of climate change has been a challenge which is not a short-term but long term mission for the management authorities and industries, urgently and globally. Regarding such a big issue, the article shares some information about the impacts of climate change to Viet Nam in general and Quang Ninh province in particular, since then giving several suggested and open solutions for sustainable development of Quang Ninh's tourism. .

Key words: *climate change, tourism, sustainability, enviroment, green growth*

Ngày nhận bài: 22/8/2016; Ngày phản biện: 06/9/2016; Ngày duyệt đăng: 31/3/2017

* *Tei: 0914 271984. Email: Ngohaininh@daihochalong.edu.vn*